

38 Optioner och terminer

41 kap. 1 och 2 §§ IL,
 42 kap. 1 § IL,
 44 kap. 4 § och 10–13, 15, 19–20, 30 och 31–32 §§ IL,
 48 kap. 2–3 och 15 §§ IL,
 prop. 1989/90:110 s. 439–449, 709–710, 712–713, 724,
 725–726, SkU30
 prop. 1990/91:54 s. 210–211, 315–317, SkU10
 prop. 1993/94:50
 prop. 1999/2000:2, del 1, s. 508–512 och del 2, s. 482–484, 490–
 493, 518–520, 522–523, 527–534 och 540–541

Sammanfattning

Optioner

En option är en rätt att köpa egendom (köpoption) eller en rätt att sälja egendom (säljoption) eller rätt till kontantavräkning.

Innehavaren av en option kapitalvinstbeskattas för optionen vid kvittning, stängning genom kontantavräkning och förfall. Vid lösen av en köpoption genom leverans av egendom sker ingen beskattning och vid lösen av en säljoption genom leverans av egendom kapitalvinstbeskattas han för den avyttrade egendomen.

Utfärdaren av en option med en löptid på högst ett år, beskattas för resultatet av affären vid kvittning, stängning eller förfall. Vid lösen av en köpoption genom leverans av egendom kapitalvinstbeskattas han för den avyttrade egendomen. Vid lösen av en säljoption genom leverans av egendom sker beskattning av premien det år lösen skett. Utfärdaren av en option med en löptid på mer än ett år och sådana optioner som inte är lämpade för allmän omsättning, oavsett löptid, beskattas för den erhållna premien det år optionen utfärdas (44 kap. 31 § IL).

Terminer

En termin är ett avtal om ett köp av egendom vid en framtida tidpunkt till bestämt pris eller rätt till kontantavräkning.

Om kontantavräkning sker, beskattas den som erhåller betalning för vinsten medan den som betalar får avdrag som för kapitalförlust.

Leder terminen till att egendom överläts, sker kapitalvinstbeskattning av säljaren. Den andra parten har gjort ett köp.

Optioner och terminer kallas ofta derivatinstrument.

38.1 Optioner

38.1.1 Definitioner

Vad är en option?

Option är ett vidsträckt begrepp. Populärt uttryckt är det en rättighet som innebär en förtur till något mot ett visst vederlag. Man erhåller t.ex. en rätt att köpa egendom till visst pris (aktier, obligationer e.d) eller rätt att sälja egendom till visst pris.

En person utfäster således en rättighet till en annan person. Utfärdaren är bunden av sitt åtagande, men innehavaren av rättigheten är inte bunden utan kan utnyttja optionen eller låta bli.

	Köption	Säljoption
Innehavare	Rätt att köpa	Rätt att sälja
Utfärdare	Skyldighet att sälja	Skyldighet att köpa

I IL finns en definition av vad som avses med begreppet option vid inkomstbeskattningen i 44 kap. 12 §.

Utfärdare och innehavare

Den som utlovar rättigheten kallas utfärdare. Den som erhåller rättigheten kallas innehavare. Både privatpersoner och bolag kan utfärda optioner. Full avtalsfrihet råder beträffande villkoren och det finns stora olikheter mellan olika slag av optioner.

Standardiserade optioner

De marknadsmässigt omsatta optionerna har standardiserade villkor i särskilda optionskontrakt för att möjliggöra handel.

Standardiserade optioner ska skiljas från de optionsrätter avseende köp eller teckning av aktier som getts ut tillsammans med skuldebrev, se avsnitt 30.4.2.

De standardiserade optioner som finns på marknaden avser normalt rätt att köpa eller sälja värdepapper inom viss tid, löptiden, och till visst pris, lösenpriset, eller rätt att erhålla ett kontantbelopp vid viss kursförändring.

Aktieoption

Aktieoptioner avser rätt att köpa eller sälja aktier.

Ränteoption

Ränteoptioner avser rätt att köpa eller sälja skuldebrev i svenska kronor.

Aktieindexoption

Aktieindexoptioner avser rätt att erhålla ett kontantbelopp, vars storlek beror på variationen på ett aktieindex. För närvarande handlas mest med OMX-optioner som avser ett svenskt aktieindex.

Valutaoption	<i>Valutaoptioner</i> avser rätt att köpa eller sälja utländsk valuta. Dessa standardiserade optioner har i allmänhet löptider på 3, 6, 12 eller 24 månader. Det finns numera ganska många optioner som har längre löptid än ett år. Bl.a. så handlas aktieoptioner och OMX-indexoptioner med löptider överstigande ett år.
Råvaruoption	Vidare finns <i>råvaruoptioner</i> som avser terminskontrakt avseende råvaror.
Warrant	En <i>warrant</i> är en option med lång löptid. Den underliggande egendomen är en enskild aktie, en aktiekorg eller ett aktieindex. När den underliggande egendomen utgörs av aktier, krävs i regel mellan fem och tio warrants för att erhålla en hel aktie. Det finns även warranter där den underliggande egendomen är valutor, guld eller olja.
Utfärdande	Optionerna utfärdas mot betalning, en premie. Däremot kan de avslutas på olika sätt. Villkoren varierar från optionsslag till optionsslag.
Lösen genom leverans	Innehavaren kan välja att utnyttja sin rätt enligt optionen. Detta kallas för lösen. För en köpoption innebär det att han köper egendom av utfärdaren. För t.ex. en aktieoption rör det sig då om aktier. För en säljoption innebär lösen att han säljer egendom till utfärdaren.
Kvittning	Innehavaren kan också sälja optionen. Detta kallas för kvittning. Även utfärdaren kan å sin sida välja att gå ur optionsförhållandet. Han kan t.ex. återköpa den av honom utfärdade optionen. Detta kallas också kvittning.
Stängning genom kontantavräkning	Slutligen kan parterna välja att låta optionen löpa tiden ut utan att göra något. I de fall aktiens värde, aktieindexvärdet etc. gått till innehavarens förmån sker då för vissa optioner en kontantavräkning som innebär att utfärdaren betalar ett på visst sätt beräknat kontant belopp till innehavaren. Detta kallas stängning.
Förfall	Innehavaren kan avstå från att utnyttja sin rätt. Så är i regel fallet om värdet på aktien, aktieindexet etc. gått till utfärdarens fördel. I den situationen sker ingen kontantavräkning, utan optionen utslöcknar utan någon transaktion. Detta kallas förfall. Någon betalning sker då inte.
Skattemässig definition	Den skattemässiga definitionen av optioner i 44 kap. 12 § IL omfattar såväl sådana som är avsedda för allmän omsättning som individuella avtal som t.ex. OTC-optioner, tailor made optioner o.d. Det måste emellertid röra sig om självständiga, fristående avtal och inte om t.ex. anbud till presumtiv köpare e.d. som får ses som en del av köpeavtalet, jfr RÅ 1997 ref. 63 och RÅ 1999 ref 14.

**Kvittning,
stängning genom
kontantavräkning,
förfall**

38.1.2 Beskattning av innehavaren

Innehavaren av en option har köpt en rättighet (köpstart). Om han säljer den (kvittning, kallas säljstopp) ska han kapitalvinstbeskattas.

Om en option löper tiden ut och kontantavräkning (stängning) sker, erhåller innehavaren av optionen ett kontantbelopp. Han anses då ha avyttrat optionen och kapitalvinstbeskattning sker på samma sätt som om han sålt den. Detsamma gäller om en option löper ut och förfaller värdelös utan kontantavräkning. Den ska då anses avyttrad och kapitalvinstbeskattning sker på vanligt sätt (44 kap. 4 § p. 4 IL).

Beskattning sker vid avyttring, dvs. dagen för kvittning, stängning eller förfall (44 kap. 26 § IL).

Kapitalvinster/kapitalförluster beräknas på vanligt sätt enligt 44 kap. 13 § IL. Som försäljningspris tar man upp kvittnings eller stängningslikviden. Vid förfall blir försäljningspriset 0 kr.

Avdrag görs för kostnaden för förvärvande av optionen jämte andra kostnader. Vid beräkning av anskaffningskostnaden ska genomsnittsmetoden, enligt 48 kap. 7 § IL användas. Schablonregeln (20 % av försäljningspriset) i 48 kap. 15 § IL får däremot inte tillämpas (jfr avsnitt 30.3.1).

Förluster är inte alltid fullt avdragsgilla (avsnitt 38.3 om kvittning).

**Lösen genom
leverans av
egendom**

Om innehavaren av en option löser optionen genom att begära leverans, utnyttjar han sin rätt att köpa eller sälja värdepapper. Han har då inte avyttrat *själva optionen* och ska inte kapitalvinstbeskattas för det (44 kap. 10 § IL och avsnitt 26.2.1).

Köpet av egendom, t.ex. aktier, genom utnyttjande av *en köpoption* beskattas inte heller, utan kostnaden för förvärv av optionen läggs till anskaffningsutgiften för egendomen.

Däremot ska lösen av en *säljoption* som innebär försäljning av egendom kapitalvinstbeskattas. Detta sker enligt de regler som gäller vid andra försäljningar av den egendom som lösen har avsett. Om det rör sig om en aktieoption är det således reglerna för försäljning av aktier som ska tillämpas, är det en valutaoption är det reglerna för utländsk valuta och är det en ränteoption är det reglerna för räntebärande värdepapper som gäller.

Kostnaden för förvärvande av optionen får dras av som en anskaffningsutgift vid kapitalvinstberäkningen. Det innebär att vinsten eller förlusten på optionsaffären ingår i kapitalvinstbeskattningen för den underliggande egendomen. Full kvittning

**Förlängning
av tiden**

mellan förluster och vinster på optionsaffären erhålls således i praktiken alltid mot vinster/förluster på försäljningen av den underliggande egendomen. Detta gäller även för råvaruoptioner och valutaoptioner, där förlust annars bara är avdragsgill till 70 %.

RR har i dom den 5 juni 2003 ansett att om en teckningsoptions löptid förlängs genom ett nytt avtal mellan parterna ska den anses bytt mot en ny teckningsoption. Man ska således anse att den är avyttrad och kapitalvinstbeskattning ska ske. Detta gäller oavsett om lösenpriset ändras samtidigt eller inte.

Troligen gäller detta även för optioner av annat slag.

38.1.3 Beskattning av utfärdaren

**Kvittning,
stängning genom
kontantavräkning,
förfall**

Utfärdaren av en option har åtagit sig en förpliktelse att vid en viss framtida tidpunkt eller inom viss tid köpa eller sälja egendom för ett bestämt pris. Som ersättning erhåller han vid utfärdandet en premie (säljstart).

Optionen kan återköpas (kvittning; kallas köpstopp) eller gå till stängning genom kontantavräkning eller förfall. Vinst eller förlust som då uppkommer är skattepliktig och avdragsgill helt eller delvis enligt 42 kap. 1 § IL.

Om optionens löptid är högst ett år och optionen lämpad för allmän omsättning inträder skattskyldighet för vinst respektive avdragsrätt för förlust det år utfärdaren frigörs från sina åtaganden (44 kap. 31 § IL). Nettot på affären beskattas.

Begreppet löptid får tolkas som den maximala löptid en option i den aktuella serien kan ha räknat från det faktiska utfärdandet till seriens senaste möjliga förfallodag och inte som tiden från det faktiska utfärdandet till det faktiska avslutandet av förpliktelsen.

När nettot av affären ska beskattas beräknas vinstens storlek på följande sätt. Den vid utfärdandet erhållna premien tas upp som intäkt. Kvittnings- eller stängningslikvid får dras av. Vid förfall uppkommer ingen kostnad vid förpliktelsens upphörande.

Överskott är skattepliktigt i sin helhet. Underskott är som huvudregel bara avdragsgillt till 70 % men får ibland kvittas fullt ut mot vissa bestämda intäkter, se avsnitt 38.3.

Av prop. 1989/90:110 s. 444 framgår att bestämmelsen om genomsnittsberäkning är tillämplig på kontantavräkningslikvider vid kvittning och stängning, men inte på erhållna premier. Eftersom man inte kan köpa tillbaka fler optioner än man utfärdat, kan man aldrig få fler utgifter än premieintäkter och genomsnittsmetoden används inte för dessa kostnader. Om någon utfärdat fler optioner än han återköpt, ska inte alla erhållna premier tas upp till

beskattning. Genomsnittsmetoden är då inte tillämplig utan det torde vara valfritt vilka premier som ska tas upp.

Högst ett år*Exempel*

A utfärdar 20 optionskontrakt med kortare löptid än ett år för 1 000 kr styck i november år 1 och ytterligare 10 optionskontrakt för 1 200 kr styck i december år 1. Samma månad återköper han 10 kontrakt. Återstoden av kontrakten löper över årsskiftet och återköps i januari år 2.

För beskattningsåret 1 ska 10 premier tas upp till beskattning. Den skattskyldige får välja om han ska ta upp de högre premierna eller de lägre. Han kan också välja en kombination.

Mer än ett år

Om optionens löptid är längre än ett år eller om den är kortare men optionen inte är lämpad för allmän omsättning ska erhållen premie beskattas det år optionen utfärdas (44 kap. 31 § 1 IL). I konsekvens med regeln om att kapitalvinster beskattas vid avyttringen och inte vid betalningen, innebär detta att beskattning ska ske för det år fondnotan är daterad, även om betalning sker ett senare år. Avdrag för kvittnings- eller stängningslikvid sker det år kvittning eller stängning skett även om betalningen görs ett annat år (prop. 1989/90:110 s. 441).

Lösen genom leverans av egendom

Vid lösen av en *köption* säljer utfärdaren egendom till innehavaren av optionen. Kapitalvinstbeskattning av försäljningen ska ske.

Om optionens löptid är högst ett år, ska premien för optionen alltid läggas till försäljningspriset för egendomen (44 kap. 32 § 1 st. IL). Detta innebär att vinsten/förlusten på optionsaffären ingår i kapitalvinstberäkningen för den underliggande egendomen. Eventuell förlust på lösentransaktionen blir på så sätt fullt kvittningsbar mot den erhållna premien.

Om optionens löptid är längre än ett år ska premien för optionen bara ingå i kapitalvinstberäkningen för den underliggande egendomen om lösen sker under samma kalenderår som optionen utfärdats (44 kap. 32 § 3 st. IL).

Vid lösen av en *säljoption* köper utfärdaren egendom av innehavaren av optionen. Denna egendom kan komma att säljas vid ett senare tillfälle.

Om optionens löptid är högst ett år och optionen lämpad för allmän omsättning, ingår den erhållna premien i kapitalvinstberäkningen för den underliggande egendomen under förutsättning att försäljningen av den underliggande egendomen skett senast under det beskattningsår då *lösen* skett (44 kap. 32 § 2 st.

IL). Köp och försäljning av den underliggande egendomen måste således ske samma år. Om den säljs senare ska den erhållna premien tas upp till beskattning det år lösen av egendomen skett. Kapitalvinstbeskattningen av den underliggande egendomen sker i så fall helt enligt vanliga regler och utan påverkan av att ett optionsförhållande föreligger.

Om optionens löptid är längre än ett år, ingår den erhållna premien i kapitalvinstberäkningen för den underliggande egendomen under förutsättning att försäljningen skett senast under det beskattningsår då optionen *utfärdats* (44 kap. 32 § 3 st. IL). Om försäljning sker senare ska den erhållna premien tas upp till beskattning det år utfärdandet skett och kapitalvinstbeskattningen av den underliggande egendomen påverkas inte av optionsförhållandet.

När den erhållna premien ska ingå i kapitalvinstbeskattningen görs detta tekniskt genom att premien dras av från anskaffningsvärdet för den lösta egendomen.

Om den underliggande egendomen säljs ett senare år får avdrag för en eventuell förlust ske enligt de allmänna reglerna (avsnitt 38.3).

Om man utfärdar flera optioner i samma serie och sedan löst bara en del av dem, är det valfritt vilka premier som ska ingå i kapitalvinstberäkningen för den underliggande egendomen, jfr förfarandet vid stängning genom kontantavräkning etc.

Om kvittning mot vinster och förluster på andra tillgångar, se avsnitt 38.3.

Innehavarens beskattning av en aktie- och aktieindexoption

	Kvittning	Stängning	Lösen	Förfall
Optioner oavsett löptid				
Köpooption	Erhållen premie minus betald premie. Beskattas kvittningsdagen *	Kontantavräkning minus premien. Beskattas stängningsdagen *	Premien läggs till aktiens anskaffningsutgift. Ingen beskattning förrän aktien säljs **	Intäkt (= 0 kr) minus betald premie. Beskattas dag då optionen förfaller *
Säljooption	Erhållen premie minus betald premie. Beskattas kvittningsdagen *	Kontantavräkning minus premien. Beskattas stängningsdagen *	Premien läggs till aktiens anskaffningsutgift. Aktien beskattas på lösendagen **	Intäkt (= 0 kr) minus betald premie. Beskattas dag då optionen förfaller *

Utfärdarens beskattning av en aktie- och aktieindexoption

	Kvittning	Stängning	Lösen	Förfall
Högst ett års löptid				
Köption	Erhållen premie minus betald premie. Beskattas kvittningsdagen. *	Premien minus kontantavräkning. Beskattas stängningsdagen. *	Premien läggs till aktiens försäljningspris. Premien och aktieaffären beskattas lösendagen. **	Erhållen premie redovisas som intäkt. Beskattas dag då optionen förfaller. *
Säljoption	Erhållen premie minus betald premie. Beskattas kvittningsdagen. *	Premien minus kontantavräkning. Beskattas stängningsdagen. *	Säljs aktien samma år minskas aktiens anskaffningsutgift med premien. ** Behåller man aktien, beskattas premien lösendagen. *	Erhållen premie redovisas som intäkt. Beskattas dag då optionen förfaller. *
Mer än ett års löptid				
Köption	Om kvittning sker samma år får betald premie dras från den erhållna premien. Premien beskattas samma år som optionen utfärdas. *	Det år stängning sker redovisas kontantavräkningsbeloppet. Premien beskattas samma år som optionen utfärdas. *	Löses aktien samma år minskas aktiens anskaffningsutgift med premien, beskattas lösendagen. ** Om lösen sker senare år beskattas premien samma år som optionen utfärdas. *	Erhållen premie redovisas som intäkt. Beskattas samma år som optionen utfärdas. *
Säljoption	Om kvittning sker samma år får betald premie dras från den erhållna premien. Premien beskattas samma år som optionen utfärdas. *	Det år stängning sker redovisas kontantavräkningsbeloppet. Premien beskattas samma år som optionen utfärdas. *	Säljs aktien samma år minskas aktiens anskaffningsutgift med premien, beskattas försäljningsdagen. ** Säljs aktien senare år beskattas premien samma år som optionen utfärdas. *	Erhållen premie redovisas som intäkt. Beskattas samma år som optionen utfärdas. *

* Kapitalförlust får kvittas mot vinst på aktier, vissa marknadsnoterade delägarätter m.m. om optionen är marknadsnoterad, annars till 70 %

** Kapitalförlust får kvittas mot vinst på aktier, vissa marknadsnoterade delägarätter m.m. om aktierna är marknadsnoterad, annars till 70 %.

Tablån är tillämplig på alla optioner som beskattas enligt reglerna för delägarätter, t.ex. aktieoptioner, aktieindexoptioner avseende svenska aktier och aktieindex avseende utländska aktier.

Alla transaktionsmöjligheter finns dock inte för alla slag av optioner. För svenska aktieoptioner är t.ex. inte stängning genom kontantavräkning något alternativ utan lösen sker alltid. För

aktieindexoptioner är lösen genom leverans inte möjlig.

Vid förfall sker beskattning på samma sätt som vid kvittning och stängning bortsett ifrån att något kontantavräkningsbelopp inte finns. Utfärdaren beskattas för erhållen premie, vid erhållandet eller vid förfall beroende på optionens löptid, och innehavaren får dra av den som en kapitalförlust.

38.1.4 Exempel på beskattning av svenska, standardiserade optioner

38.1.4.1 Aktieoptioner

De standardiserade aktieoptioner som f.n. finns i Sverige har löptider på 3, 6, 12 eller 24 månader. Kvittning och lösen är möjlig men inte stängning.

Innehavaren

Innehavaren kapitalvinstbeskattas vid *kvittning*. Vid vinstberäkningen tas kvittningslikviden upp som försäljningspris och erlagd premie vid utfärdandet tas upp som anskaffningsutgift. Detta gäller för både köpoptioner och säljoptioner. Om han säljer bara en del av sitt optionsinnehav ska genomsnittsmetoden användas vid beräkning av anskaffningsutgiften.

Om optionen *förfaller* värdelös, har optionen avyttrats och kapitalvinstbeskattning ska ske. Eftersom innehavaren inte erhållit något belopp blir försäljningspriset 0 kr. Anskaffningsutgiften utgörs av den erlagda premien vid förvärvet av optionen.

Vinst vid kvittning och stängning är skattepliktig i sin helhet. Förlust är avdragsgill enligt vanliga regler för delägarätter.

Om han *löser en köpoption*, köper han aktier av utfärdaren. Den premie han erlagt för optionen är avdragsgill som anskaffningsutgift när han senare säljer aktierna.

Om han *löser en säljoption*, säljer han aktier till utfärdaren. Han kapitalvinstbeskattas för försäljningen enligt de vanliga reglerna för aktieförsäljningar. Dessutom får han dra av erlagd premie för optionen som en anskaffningsutgift.

Kapitalförlust vid avyttring av aktierna får dras av fullt ut mot kapitalvinster enligt samma regler som gäller vid andra aktieförsäljningar.

Utfärdaren kort option

Utfärdaren av en kort option beskattas inte när han erhåller premien vid utfärdandet utan först när optionsförhållandet upphör (44 kap. 31 § 1 st. IL). Om han *kvittar* sig ur förhållandet erlägger han en kvittningslikvid. Han beskattas då för nettot på affären, premien minus kvittningslikviden. Beskattningstidpunkt är dagen för kvittningen. Detta gäller både för köpoptioner och säljoptioner.

Om optionen *förfaller* beskattas han för erhållen premie. Beskattningstidpunkt är förfallodagen.

Vid *lösen* av en *köption* säljer utfärdaren aktier till innehavaren. Han kapitalvinstbeskattas för denna försäljning enligt de vanliga kapitalvinstreglerna för delägarätter. Dessutom ska han lägga den premie han erhållit till försäljningspriset för aktierna. Förlust på försäljningen får kvittas enligt reglerna för delägarätter.

Vid *lösen* av en *säljoption* köper utfärdaren aktier. Köpet av aktierna beskattas inte. Däremot ska den erhållna premien tas upp till beskattning då utfärdaren löses från sina åtaganden enligt optionen. Om han säljer aktierna samma kalenderår som premien ska tas upp till beskattning, ingår den i kapitalvinstberäkningen för aktierna. Han drar premien ifrån anskaffningsutgiften för aktierna och får på så sätt kvitta eventuell förlust på aktieaffären fullt ut mot premieintäkten.

Utfärdaren lång option

Utfärdaren av en lång option beskattas det år när han erhåller premien (44 kap. 31 § 2 st. IL).

Avdrag för ev. kvittningslikvid medges som en kapitalförlust, det år då kvittning sker. Om han *kvittar* sig ur förhållandet samma år som utfärdandet beskattas han för nettot på affären, premien minus kvittningslikviden. Beskattningstidpunkt är då dagen för kvittningen. Detta gäller både för köptioner och säljoptioner.

Vid *lösen* av en *lång köption* säljer utfärdaren aktier till innehavaren. Han kapitalvinstbeskattas för denna försäljning enligt de vanliga kapitalvinstreglerna för delägarätter. Om lösen sker samma år som utfärdandet ska den premie han erhållit minska anskaffningsutgiften för aktierna (44 kap. 32 § 3 st. IL).

Vid *lösen* av en *lång säljoption* köper utfärdaren aktier. Köpet av aktierna beskattas inte. Om han säljer aktierna samma kalenderår som premien ska tas upp till beskattning, ingår den i kapitalvinstberäkningen för aktierna. Premien ska dras ifrån anskaffningsutgiften för aktierna (44 kap. 32 § 3 st. IL).

38.1.4.2 OMX-optioner

De standardiserade OMX-optionerna i Sverige har löptider på 3, 6 eller 24 månader. Kvittning, stängning genom kontantavräkning och förfall är möjliga. Lösen kan inte förekomma.

Beskattningen vid *kvittning* och *förfall* är densamma som för aktieoptioner ovan. Detta gäller både innehavaren och utfärdaren.

Vid *stängning* är beskattningen densamma som vid kvittning.

38.2 Terminer

Vad är en termin?

Terminsavtal har funnits under lång tid och inneburit att egendom sålts för leverans vid en framtida tidpunkt. Ibland har egendomen ifråga förvärvats först i samband med leveransen, i andra fall har den innehafts redan från början. Försäljningen har kapitalvinstbeskattats på vanligt sätt.

Sedan åttiotalet handlar man i Sverige också med standardiserade terminer. Dessa avslutas ibland med leverans av egendomen, ibland med en kontantavräkning, stängning. Betalning kan då gå i ena eller i andra riktningen. Beloppets storlek beror på en aktiekurs, ett aktieindex, en ränta e.d. Dessa terminer är finansiella instrument.

Ibland används uttrycken *forwards* och *futures* i stället för terminer. Forwards regleras alltid på slutdagen. För futures görs avräkning varje dag. De senare kan dessutom säljas (kvittas) under löptiden vilket inte är möjligt med forwards.

Till skillnad från optioner är båda parter bundna av ett terminskontrakt. Båda måste fullfölja åtagandena.

I Sverige handlar man främst med *OMX-terminer* vars värdeutveckling beror på aktieindexet OMX. De hänförs till sådan egendom som beskattas som delägarätter. De är forwards och regleras alltid på slutdagen och kan inte säljas under löptiden. Stockholmsbörsen har beslutat att ändra OMX-terminens konstruktion. Denna ändring kommer att ske under 2005. Dessa OMX-terminskontrakt kommer att vara s.k. futures med daglig kontantavräkning. De OMX-terminskontrakt som redan getts ut som forwards, kommer under en övergångsperiod att vara tillgängliga för handel till slutdagen infaller.

Därutöver finns *aktieterminer* avseende överlåtelse av aktier som också ses som delägarätter. Dessa terminer är forwardskontrakt.

Ränteterminer baserar sig antingen på verkliga skuldebrev, ränteindex eller konstruerade obligationer. I det senare fallet varierar värdet på terminen med värdet förändringarna på en tänkt obligation med vissa fastlagda villkor. Detta får anses jämförbart med ett ränteindex. Ränteterminer beskattas således enligt reglerna för svenska fordringsrätter då den underliggande egendomen är en sådan rätt. Är den en utländsk fordringsrätt kallas den normalt *valutetermin* och beskattas enligt reglerna för utländsk valuta.

Nettning

Parterna kan inte gå ur ett forwardskontrakt under löptiden utan måste vänta till kontraktets slutdag innan affären är slutgiltigt avslutad. För att låsa sin vinst eller sin förlust till ett visst belopp ingår man i stället ett nytt terminskontrakt avseende samma slag

av egendom. Den som exempelvis köpt genom ett terminskontrakt till ett visst pris, kan ingå ett nytt kontrakt som säljare med annat pris men med samma slutdag. Skillnaden mellan de två priserna är nettot av hans affär och det nettot kan inte förändras under tiden fram till slutdagen för kontrakten.

44 kap. 11 § IL

Beskattningen

”...Med termin avses ett avtal lämpat för allmän omsättning om förvärv av aktier, obligationer eller andra tillgångar vid en viss framtida tidpunkt och till ett bestämt pris eller en framtida betalning, vars storlek beror på värdet av underliggande tillgångar, kursindex eller liknande.”

De bestämmelser i skattelagstiftningen som behandlar terminer avser således bara dem som uppfyller definitionens krav. Sådana affärer som sträcker sig över lång tid men som i praktiken bara är vanliga försäljningar är inte lämpade för allmän omsättning och behandlas inte enligt terminsreglerna utan enligt de vanliga reglerna för kapitalvinstbeskattning (avsnitt 26.2.2).

Vinster på terminsavtal är skattepliktiga och förluster avdragsgilla enligt 42 kap. 1 § IL.

Beskattningstidpunkt

Enligt 44 kap. 30 § IL inträder skattskyldighet resp. avdragsrätt det beskattningsår då fullgörandet enligt terminsavtalet ska ske eller då det upphör att gälla.

Beträffande vad som avses med fullgörande anfördes i prop. 1989/90:110 s. 713 följande

”...skattskyldighet för en terminsaffär inträder först vid den tidpunkt då leverans enligt kontraktet ska ske. Detta gäller således oavsett kontraktets löptid. En förutsättning är givetvis att det inte utgår betalning innan dess vilket är kännetecknande för en terminsaffär.”

Med fullgörandet avses därför normalt leveransen. Beträffande standardiserade terminer sker betalning i anslutning till leveransen.

Beträffande sådana terminsavtal som inte är lämpade för allmän omsättning, t.ex. OTC-terminer, tailor made terminer o.d. och som avslutas med kontantavräkning är i princip avtalsdagen rätt beskattningstidpunkt. Eftersom man inte känner det beloppsmässiga resultatet av avtalet förrän löptiden går ut kan beskattning emellertid av praktiska skäl inte ske förrän då.

Nettning

Vid nettning ingås två motstående kontrakt som i praktiken låser in vinsten/förlusten till ett visst belopp. Båda kontrakten löper emellertid till sitt slut. Det innebär att någon beskattning inte ska ske pga. nettning utan beskattning sker först vid löptidens slut.

Detta hänger samman med att vissa kostnader inte uppkommer förrän vid löptidens slut och det går därför inte att beräkna det slutliga resultatet förrän då (prop. 1989/90:110 s. 448).

Futures

Vid futureskontrakt så sker en avräkning med betalning mellan parterna varje dag. Dessa betalningar får ses som förskott på den slutliga betalningen och hela vinsten/förlusten ska beskattas då kontraktet löper ut.

Kvittning

Om ett futureskontrakt kvittas under löptiden, vilket innebär att kontraktet säljs, ska beskattningen ske det år då terminsavtalet upphör att gälla. Detta innebär att beskattning ska ske det år terminen säljs.

Lösen

Ett terminsavtal som avslutas med leverans är i praktiken en försäljning av en tillgång.

Köparen ska inte beskattas (44 kap. 10 § IL), medan säljaren beskattas på vanligt sätt enligt de regler som gäller för den sålda egendomen. Avser terminen t.ex. aktier är det således reglerna för delägarätter som ska tillämpas.

Stängning

Om avtalet avslutas med kontantavräkning (stängning) är vinst skattepliktig i sin helhet. Förlust är avdragsgill. Detta gäller oavsett vilken av parterna i avtalet som betalar respektive får betalt. Detsamma gäller vid kvittning.

Då någon ingått ett antal kontrakt i samma serie vid olika tidpunkter till olika pris och kvittar bara en del så har han i princip valfrihet att välja vilka kontrakt han kvittat sig ur först. Genomsnittsmetoden i 48 kap. 7 § IL är således inte tillämplig.

Schablonmässigt beräknad anskaffningskostnad (20 % av försäljningspriset) får inte användas vid stängning genom kontantavräkning eller kvittning (48 kap. 15 § IL).

Tablå över beskattning av aktieterminer och aktieindexoptioner					
Köparen			Säljare		
Stängning	Leverans	Kvittning (futures)	Stängning	Leverans	Kvittning (futures)
Kapitalvinst/förlust beskattas då fullgörandet ska ske.*	Ingen beskattning förrän aktien säljs. Då som vanlig aktieaffär.**	Kapitalvinst/förlust beskattas då kvittningen sker.*	Kapitalvinst/förlust beskattas då fullgörandet ska ske.*	Kapitalvinst eller förlust beskattas vid fullgörandet som en vanlig aktieaffär.**	Kapitalvinst/förlust beskattas då kvittningen sker.*

* Kapitalförlust på marknadsnoterad termin får kvittas mot vinst på aktier, vissa marknadsnoterade delägarätter m.m., annars till 70 %. Förlust på icke marknadsnoterad termin får dras av till 70 %.

** Kapitalförlust på aktie får kvittas mot vinst på aktie, vissa marknadsnoterade delägarätter m.m., annars till 70 %.

Tablå är tillämplig på alla terminer som beskattas enligt reglerna för delägarätter, t.ex. aktieterminer och aktieindexterminer.

38.3 Kvittningsregler

38.3.1 Förluster på optioner och terminer

Kapitalförluster på optioner och terminer är som huvudregel bara avdragsgilla till 70 %. Vissa undantag finns emellertid.

Aktieoptioner, aktieindexoptioner och terminer

För sådana marknadsnoterade optioner och terminer som hänförs till delägarätter, får förluster kvittas mot vinster på aktier, andelar i utländska juridiska personer och på andra marknadsnoterade delägarätter som uppkommit samma år utom kapitalvinster på marknadsnoterade andelar i räntefonder. Kvittning får däremot inte ske mot löpande avkastning på sådan egendom.

Denna kvittningsrätt gäller således för bl.a. Stockholmsbörsens aktieoptioner, aktieindexoptioner, aktieterminer, aktieindexterminer och alla marknadsnoterade warranter. Dessutom gäller detta även andra marknadsnoterade optioner och terminer som baserar sig på aktier, andelar i aktiefonder, aktieindex, konvertibla skuldebrev eller annat som ska behandlas som delägarätter vid kapitalvinstbeskattningen.

Överskjutande förlust är bara avdragsgill till 70 %.

För onoterade aktieoptioner och -terminer samt aktieindexoptioner och -terminer får bara 70 % dras av.

Ränteoptioner och ränteterminer

Vinster och förluster på marknadsnoterade ränteoptioner och ränteterminer får kvittas fullt ut mot vinster (48 kap. 23 § jämfört med 48 kap. 3 § IL).

Valutaoptioner och valutaterminer

För valutaoptioner och valutaterminer är förluster avdragsgilla till 70 % (avsnitt 33.3.3).

Råvaruoptioner och råvaruterminer

För råvaruoptioner och råvaruterminer är förluster avdragsgilla till 70 % (avsnitt 36.3).

Klassificering av derivatinstrument

Om en option eller en termin är konstruerad så att värdeutvecklingen följer egendom som beskattas enligt ett lagrum vid avyttring medan den underliggande egendomen beskattas enligt ett annat, kan problem uppkomma när man ska avgöra till vilket lagrum optionen eller terminen ska hänföras. Av prop. 1989/90:110 s. 430 framgår emellertid att en utgångspunkt vid gränsdragningen bör vara att alla finansiella instrument vars värdeförändring liknar aktiens ska beskattas på samma sätt som aktier. Detta innebär att det är den egendom som bestämmer värdeförändringarna på optionen eller terminen som är avgörande, inte den underliggande egendomen (avsnitt 30.1).

Om en options värdeförändringar t.ex. är knutna till ett aktieindex men underliggande egendom utgörs av räntebärande skuldebrev, ska optionen hänföras till sådan egendom som beskattas som delägar rätt. Detta innebär att kvittningsrätten för sådan egendom blir tillämplig.

Detsamma gäller för terminer. Om värdeförändringarna exempelvis är knutna till en valuta eller ett valutaindex, men underliggande egendom är ett räntebärande värdepapper, ska terminen hänföras till sådan egendom som beskattas enligt reglerna för utländsk valuta.

38.3.2 Förluster på den underliggande egendomen

I de fall kapitalvinstberäkningen görs gemensamt för optionsaffären och försäljningen av den underliggande egendomen, får full kvittning ofta ske av vinster och förluster på optionsaffären mot vinster och förluster på avyttring av den underliggande egendomen.

Detta gäller i följande fall:

- När innehavaren löst optionen och antingen köpt eller sålt egendom. Kostnaden för optionen räknas som en anskaffningskostnad. Detta gäller oavsett hur lång tid som förflyter mellan lösen och den dag egendomen avyttras.
- När utfärdaren sålt egendom pga. lösen av en köpoption med en löptid på högst ett år.
- När utfärdaren sålt egendom pga. lösen av en köpoption med längre löptid än ett år, om han sålt egendomen samma kalenderår som optionen utfärdades.

- När utfärdaren sålt egendom efter det att han förvärvat egendom genom lösen av en säljoption med en löptid på högst ett år, under förutsättning att försäljningen skett samma år som optionen lösts.
- När utfärdaren sålt egendom efter det att han förvärvat egendom genom lösen av en säljoption med en löptid på mer än ett år, under förutsättning att försäljningen skett samma år som optionen utfärdats.

I andra fall är kapitalförluster avdragsgilla enligt de vanliga regler som gäller för den sålda egendomen som om det varit en försäljning utan samband med någon optionsaffär.

Om optionspremien ingår i kapitalvinstbeskattningen på den underliggande egendomen, kommer karaktären på den underliggande egendomen att avgöra vilka bestämmelser som blir tillämpliga.